

ZANDSUPPLETIES OP TEXEL EN DE GEVOLGEN VOOR DE MALACOLOOG

door

H.J. Hopman

Onder normale omstandigheden kom ik er nooit toe iets op te schrijven over mijn bevindingen. In de natuur is nu eenmaal veel meer te beleven dan achter een schrijfmachine. Doch nu zit ik met een gebroken been thuis en ben niet in staat bij het doorbreken van de eerste zonnestraal naar buiten te rennen. Zodoende ben ik (noodgedwongen) dan toch maar achter mijn Macintosh gekropen.

Tijdens mijn bezoeken aan Texel wandel ik graag langs het Noordzeestrand, al is het alleen maar om te kijken naar het grappige rennen van de drieteen (*Crocethia alba*). Op malacologisch gebied plegen deze excursies weinig te bieden. Gewoonlijk vind je er alleen *Ensis americanus* in redelijke aantallen. Dat neemt niet weg dat het strand in de winter soms bezaaid ligt met kleppen van *Spisula solida*, *S. subtruncata* of *Macra corallina*. Door de zandsuppleties bleek dat echter het hele jaar 1995 anders te liggen. Er lagen nu grote aantallen *Spisula elliptica*, *Donax vittatus* en *Chamelea striatula* op het strand, van de laatste twee soorten zelfs doubletten. Bovendien was het mogelijk elke 100 meter langs de vloedlijn een klep *Paphia aurea senescens* te vinden, een duidelijk teken dat het zand zo diep werd weggezogen dat het Eemien is aangesproken.

In de herfst van '95 stond er een vrij lange periode een oostenwind. Toevallig kwam ik in die tijd weer naar Texel. Groot was mijn verbazing dat de vloedlijn fijn materiaal bevatte, iets dat ik nog nooit eerder had gezien. Toen ik me bukte om het gruis nader te bekijken, vond ik tot mijn verrassing een klep van *Tellina pygmaea*, de eerste keer dat ik deze op een Nederlands strand opraapte. Dit was voldoende reden om ca. een liter gruis bij elkaar te schrapen en thuis uit te werken. Het resultaat is verwerkt in onderstaande soortenlijst. Bij verdere wandelingen tijdens dat weekend vond ik nog een klep van *Acanthocardia tuberculata*, *Laevicardium crassum* en twee van *Tapes decussatus*.

Over de herkomst van het materiaal is niets te zeggen, noch in tijd, noch in plaats. In een kort verhaaltje meldt Laban (1996) dat het suppletiezand wordt gewonnen op een diepte van 20 meter tot 20 km uit de kust. Het zand mag lokaal slechts tot 2 meter diepte worden weggenomen om te voorkomen dat door het wegzuigen extra kustafslag plaats vindt. De aanwezigheid van *Paphia aurea senescens* leert dat ondanks het geringe diepteverschil het Eemien wordt aangeboord. Ook het grote aantal duidelijk fossiel uitziende *Bittium reticulatum* duidt hier op. Daarnaast zijn er vers uitziende soorten, zoals *Mysella bidentata*, naast de vele soorten die als juveniel in het gruis te vinden zijn. Materiaal van *Hissoa membranacea*, dat alle kleuren van de regenboog en stadia van conservering vertoont, bevestigt nog eens de gemitteerde herkomst van het gruis. Vergelijken we de soortenlijst met de door Spaink (1958) gepubliceerde lijst voor het Eemien van Amsterdam, dan blijken alleen *Tellimya ferruginosa* en *Alvania lactea* onbekend uit het Eemien. *Tellimya* heeft echter een duidelijk vers uiterlijk en is zeker recent. Een vergelijking met o.m. de soorten beschreven in het boek van De Boer & De Bruyne (1991), laat zien dat de vondst van *Sphenia binghami* en *Pusilla albella* (in slechts 1 liter gruis) redelijk uniek is voor de Waddeneilanden. Dit suggereert een herkomst

verder uit de kust. Tot de meer bijzondere soorten in het gruis behoort een redelijk vers exemplaar van *Epitonium clathratulum*, 6 windingen met een gezamenlijke lengte van 3 mm. Zowel de top als de mond zijn beschadigd. Hoewel als dublet verzameld, maakt *Goodallia triangularis* geen verse indruk. Soorten als *Tellina pygmaea* en *Abra prismatica*, allen vers uitziend, zijn verder niet alledaags op lange zandstranden zoals die waar het gruis werd verzameld. Ook dit pleit er voor dat deze soorten met de zandzuiger zijn aangevoerd en niet op de gewone wijze aanspoelden.

De lijst van de in het gruis gevonden mollusken laat aldus een duidelijke verrijking zien van het aantal op het strand te vinden soorten. Deze verrijking zal niet over het hele strand hetzelfde zijn, maar lokaal sterk verschillen, omdat het afhangt van de toevallige plaats op zee van de zandzuiger. Dit wordt ook geïllustreerd door het feit dat daar waar de zee het suppletiezand aansnijdt er duidelijk lokale verschillen te zien zijn: in de hoogte is er een afwisseling van schelprijke en schelparme pakketten.

Ter completering van de hieronder bijgevoegde lijst, wil ik nog melden dat wandelingen langs het strand altijd wel exemplaren opleveren van *Ostrea edulis*, *Abra alba*, *Petricola pholadiformis*, *Zirfaea crispata* en *Buccinum undatum*.

Graag wil ik Rykel de Bruyne danken voor hulp bij de determinatie van enkele moeilijke soorten.

Literatuur

- Boer, Th.W., de, R.H. de Bruyne, "Schelpen van de Friese Waddeneilanden", Dr. W. Backhuys/UBS, Oegstgeest, 1991.
 Bruyne, R.H. de R.A. Bank, J.P.H.M. Adema, F.A. Perk, "Nederlandse naamlijst van de weekdieren (Mollusca) van Nederland en België", Dr. W. Backhuys/UBS, Oegstgeest, 1994.
 Laban, C., Mens & Wetenschap 23 (1996): 82-84.
 Spaik, G., Wet. Med. KNNV. 29, nov. 1958. De Nederlandse Eemlagen I.

Soortenlijst

Soorten uit ca. één liter gruis, verzameld op Texel tussen de palen 27 en 28, oktober 1995. De nomenklatuur volgt zoveel mogelijk de "Nederlandse naamlijst van de weekdieren van Nederland en België" [De Bruyne et al., 1994]

<i>Nucula spec</i>	1 slotfraga.	<i>Corbula gibba</i>	1 klep
<i>Striarca lactea</i>	10 kleppen	<i>Bittium reticulatum</i>	ca. 50 ex.
<i>Mytilus edulis</i>	veel juv.	<i>Littorina littorea</i>	juv.
<i>Lucinella divaricata</i>	1 klep	<i>Littorina saxatilis</i>	1 juv.
<i>Tellinomya ferruginosa</i>	10-tal fraga.	<i>Lacuna vineta</i>	1 juv.
<i>Myrella bidentata</i>	10 kl. & 10	<i>Rissoa membranacea</i>	18 ex.
dbl.		<i>Alvania lactea</i>	3 ex.
<i>Goodallia triangularis</i>	1 dublet	<i>Pusillina albella/radiata</i>	1 ex.
<i>Cerastoderma edule</i>	veel juv.	<i>Peringia ulvae</i>	veel
<i>Spisula solida</i>	juv. dubletten	<i>Ventrosia ventrosa</i>	enkele ex.
<i>Spisula subtruncata</i>	juv. dubletten	<i>Tormus subcarinatus</i>	1 ex.
<i>Tellina tenuis</i>	enkele kleppen	<i>Buspira catena</i>	ca 10 juv.
<i>Tellina fabula</i>	enkele kleppen	<i>Buspira nitida</i>	ca 10 ex.
<i>Tellina pygmaea</i>	1 juv. & 2 fraga.	<i>Epitonium clathrus</i>	1 juv.
<i>Macoma balthica</i>	juv. dubletten	<i>Epitonium clathratulum</i>	1 ex.
<i>Donax vittatus</i>	juv. dubletten	<i>Hinia reticulata</i>	veel juv.
<i>Scrobicularia plana</i>	4 slotfraga.	<i>Hinia pygmaea</i>	1 ex.
<i>Abra prismatica</i>	2 fraga.	<i>Oenopota turricula</i>	1 ex.
<i>Chamelea striatula</i>	3 juv. kleppen	<i>Chrysallida sarsi</i>	2 fraga.
<i>Venerupis senegalensis</i>	1 juv. dublet	<i>Odostomia eulimoides</i>	1 fraga.
<i>Mya arenaria</i>	juv. dubletten	<i>Turbonilla rufa</i>	3 fraga.
<i>Sphenia binghami</i>	1 klep	<i>Retusa obtusa</i>	3 fraga.